EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 7.6.2016.
COM(2016) 368 final

2016/0169 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS,

ar ko pilnvaro konkrētas dalībvalstis Eiropas Savienības interesēs akceptēt Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Hāgas Konvencijai par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk "1980. gada Konvencija"), kuru līdz šim brīdim ir ratificējušas 93 valstis, tostarp visas ES dalībvalstis, mērķis ir atjaunot *status quo*, nodrošinot nelikumīgi aizvestu vai aizturētu bērnu ātru atgriešanos, izmantojot šīs konvencijas dalībvalstu norīkoto centrālo iestāžu sadarbības sistēmu.

Tā kā bērnu nolaupīšanas novēršana ir būtiska ES bērnu tiesību veicināšanas politikas sastāvdaļa, Eiropas Savienība aktīvi darbojas starptautiskā mērogā, lai uzlabotu 1980. gada Konvencijas piemērošanu, un aicina trešās valstis tai pievienoties.

Kazahstāna savu 1980. gada Konvencijas pievienošanās instrumentu deponēja 2013. gada 3. jūnijā. Konvencija Kazahstānā stājās spēkā 2013. gada 1. septembrī.

1980. gada Konvencijas 38. panta ceturtā daļa nosaka, ka konvenciju piemēro arī attiecībās starp valsti, kas tai pievienojas, un konvencijas dalībvalstīm, kuras būs deklarējušas, ka akceptē šo pievienošanos.

Tā kā starptautiskās bērnu nolaupīšanas jautājums ietilpst Eiropas Savienības ekskluzīvajā ārējā kompetencē, tad lēmums par to, vai dalībvalstīm būtu jāakceptē Kazahstānas pievienošanās, ir jāpieņem ES Padomes lēmuma veidā. Tādēļ dalībvalstīm būtu jādeklarē, ka tās Eiropas Savienības interesēs akceptē Kazahstānas pievienošanos.

Konsultācijā, kas notika pēc Komisijas ierosmes, Eiropas Savienības Tiesa apstiprināja, ka tas ietilpst ES ekskluzīvajā kompetencē – akceptēt, ka trešā valsts pievienojas 1980. gada Konvencijai.

Eiropas Savienības Tiesa savā 2014. gada 14. oktobra Atzinumā 1/13 apstiprina, ka "*piekrišanas sniegšana faktam par trešās valsts pievienošanos Konvencijai par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem, kas noslēgta Hāgā 1980. gada 25. oktobrī, ir Eiropas Savienības ekskluzīvā kompetencē*".

Tiesa uzstāj uz nepieciešamību šajā jomā nodrošināt vienotu ES mēroga pieeju, tādējādi izvairoties no pieeju dažādības (*géométrie variable*) dalībvalstu vidū. Šā lēmuma mērķis ir panākt, ka 1980. gada Konvencija stājas spēkā attiecībās starp Kazahstānu un visām ES dalībvalstīm.

• Saskanība ar šajā politikas jomā spēkā esošajiem noteikumiem

Attiecībā uz vecāku veiktu bērnu nolaupīšanu 1980. gada Konvencija ir starptautiskais ekvivalents Padomes Regulai Nr. 2201/2003 (pazīstama kā "Briseles IIa regula"), kas ir ES tiesu iestāžu sadarbības stūrakmens laulības lietās un lietās par vecāku atbildību[1].

Viens no galvenajiem regulas mērķiem ir bērnu nolaupīšanas novēršana dalībvalstīs, izveidojot procedūras, ar kurām paredzēts nodrošināt bērna nekavējošu atpakaļatdošanu uz dalībvalsti, kurā atrodas viņa/viņas parastā dzīvesvieta. Šajā nolūkā Briseles IIa regulas

[1] OV L 338, 23.12.2003., 31. lpp.

11. pantā ir ietverta procedūra, kas noteikta 1980. gada Konvencijā, un tās papildinājums, kurā precizēti daži tās aspekti, jo īpaši bērnu uzklausīšana, termiņi lēmuma pieņemšanai pēc atpakaļatdošanas pieteikuma iesniegšanas un bērna neatdošanas pamatojums. Tajā ir ietverti arī noteikumi, kas reglamentē situācijas, kad dažādās dalībvalstīs izdoti atšķirīgi rīkojumi – par atpakaļatdošanu un neatdošanu atpakaļ.

Starptautiskā mērogā Eiropas Savienība atbalsta trešo valstu pievienošanos 1980. gada Konvencijai, lai tās dalībvalstis, risinot starptautiskas bērnu nolaupīšanas lietas, varētu pamatoties uz kopēju tiesisko regulējumu.

Komisija 2011. gada 21. decembrī pieņēma astoņus priekšlikumus Padomes lēmumiem, ar kuriem paredzēts akceptēt astoņu trešo valstu (Marokas, Singapūras, Krievijas Federācijas, Albānijas, Andoras, Seišelu, Gabonas un Armēnijas) pievienošanos 1980. gada Hāgas Konvencijai par starptautisko bērnu nolaupīšanu.[2]

Laikposmā no 2015. gada jūnija līdz decembrim Eiropas Savienības Padome, balstoties uz minētajiem priekšlikumiem, pieņēma septiņus lēmumus[3].

Šajā priekšlikumā tiek apsvērta trešā valsts (Kazahstāna), kas 1980. gada Konvencijai pievienojās pēc tam, kad bija pieņemti 2011. gada priekšlikumi.

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Papildus vispārīgajam mērķim – izvērst tiesu iestāžu sadarbību civillietās ar LESD 81. pantā minēto pārrobežu elementu – šis priekšlikums ir saistīts ar Līguma par Eiropas Savienību 3. pantā noteikto mērķi aizsargāt bērna tiesības. 1980. gada Konvencijas sistēmas nolūks ir aizsargāt bērnus no vecāku veiktas bērnu nolaupīšanas kaitīgās ietekmes un nodrošināt, ka bērns var uzturēt sakarus ar abiem vecākiem, piemēram, nodrošinot saskarsmes tiesību iedarbīgu īstenošanu.

Priekšlikums atbilst arī ieteikumam pārrobežu ģimenes strīdos plašāk izmantot mediāciju. Direktīva par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komerclietās[4] citstarp attiecas uz ģimenes tiesībām kopējā Eiropas tiesību telpā. 1980. gada Konvencijā ir pausts arī mudinājums ģimenes strīdus risināt ar izlīguma palīdzību. Viena no labas prakses rokasgrāmatām, ko saskaņā ar 1980. gada Konvenciju ir publicējusi Hāgas Starptautisko privāttiesību konference, ir veltīta mediācijas izmantošanai, risinot konvencijas darbības jomā ietilpstošus starptautiskos ģimenes strīdus par bērniem. Lai atbalstītu dialogu ar valstīm, kuras konvenciju vēl nav ratificējušas, un palīdzētu atrast konkrētus veidus, kā risināt problēmas, ko rada starptautiskā bērnu nolaupīšana valstīs, kas nav ratificējušas konvenciju, pēc Eiropas Komisijas ierosinājuma šī rokasgrāmata ir pārtulkota visās ES valodās (papildus angļu un franču valodai), kā arī arābu valodā.[5]

---

2 COM (2011) 904, 908, 909, 911, 912, 915, 916, 917, pieņemti 21.12.2011.

3 PADOMES LĒMUMS (ES) 2015/1023 (2015. gada 15. jūnijs); PADOMES LĒMUMS (ES) 2015/1024 (2015. gada 15. jūnijs); PADOMES LĒMUMS (ES) 2015/2354 (2015. gada 10. decembris); PADOMES LĒMUMS (ES) 2015/2355 (2015. gada 10. decembris); PADOMES LĒMUMS (ES) 2015/2356 (2015. gada 10. decembris); PADOMES LĒMUMS (ES) 2015/2357 (2015. gada 10. decembris); PADOMES LĒMUMS (ES) 2015/2358 (2015. gada 10. decembris). Lēmums par Gabonu ir pagaidām apturēts, kamēr Gabona vēl nav izraudzījusies saskaņā ar konvencijas 6. pantu norīkojamo iestādi.

4 Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 21. maija Direktīva 2008/52/EK par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komerclietās (OV L 136, 24.05.2008., 3. lpp.).

5 https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=5568&dtid=3

2. TIESISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN SAMĒRĪGUMS

• Tiesiskais pamats

Ņemot vērā, ka lēmums attiecas uz starptautisku nolīgumu, piemērojamais tiesiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 218. pants kopsakarā ar tā 81. panta 3. punktu. Padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

Apvienotajai Karalistei un Īrijai ir saistoša Regula (EK) Nr. 2201/2003, un tādēļ tās piedalās šā lēmuma pieņemšanā un piemērošanā.

Saskaņā ar 1. un 2. pantu 22. protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Dānija nepiedalās šā lēmuma pieņemšanā, un Dānijai šis lēmums nav saistošs un nav jāpiemēro.

• Subsidiaritāte

Saskaņā ar LESD 3. panta 2. punktu šī iniciatīva ietilpst ES ekskluzīvajā kompetencē, un Eiropas Savienības Tiesa to ir apstiprinājusi savā Atzinumā 1/13. Tādēļ subsidiaritātes princips uz to neattiecas.

• Samērīgums

Šis priekšlikums ir izstrādāts, balstoties uz jau pieņemtajiem Padomes lēmumiem par šo pašu jautājumu, un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai panāktu saskaņotu ES rīcību starptautiskās bērnu nolaupīšanas jautājumā, nodrošinot, ka visas ES dalībvalstis noteiktā termiņā akceptē Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Konvencijai.

3. *EX POST* IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

• Apspriešanās ar ieinteresētajām personām

Lai ES varētu pieņemt pārdomātu lēmumu par to, vai akceptēt attiecīgās trešās valsts pievienošanos 1980. gada Konvencijai, ir nepieciešams veikt piemērotus sagatavošanas darbus.

Ekspertu sanāksmē 2015. gada 20. janvārī Komisija un ES dalībvalstis vienojās par virkni etalonrādītāju nolūkā novērtēt stāvokli trešajā valstī, kas pievienojas konvencijai. Apspriešanā ar dalībvalstīm un 2016. gada 15. janvāra ekspertu sanāksmē notikušajās diskusijās tika konstatēts, ka šajā posmā dalībvalstīm nav iebildumu akceptēt Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Konvencijai.

• Ekspertu atzinumu apkopošana un izmantošana

Attiecīgā informācija par konvencijas īstenošanas pakāpi Kazahstānā ir iegūta no vairākiem avotiem. Pirmkārt, informāciju apkopoja ES delegācija Kazahstānā, īpaši pievēršoties jautājumiem par īstenošanas tiesību aktu pieņemšanu, centrālās iestādes darbību, izpildes procedūrām bērnu nolaupīšanas lietās un ārvalstnieku iespējām izmantot juridisko palīdzību. Izzināšanas rezultāti bija apmierinoši, un lai gan pastāv zināmas bažas par grūtībām atrast bērnu tik plašā teritorijā, šīs bažas neliedz akceptēt Kazahstānas pievienošanos konvencijai.

Arī dalībvalstis apkopoja informāciju par stāvokli Kazahstānā, un rezultāti tika apspriesti ekspertu sanāksmē 2016. gada 15. janvārī.

Papildu informācija tika saņemta no Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences Pastāvīgā biroja. 1980. gada Konvencijas īstenošanas jomā Kazahstāna ir cieši sadarbojusies ar *UNICEF*. Ir izstrādātas pamatnostādnes par konvencijas īstenošanu. *UNICEF* aizgādībā tika plānota zināšanu apmaiņa starp Kazahstānas iestādēm/tiesnešiem un tiesnešiem no citām 1980. gada Konvencijas līgumslēdzējām valstīm, lai diskutētu par tiesnešu lomu 1980. gada Konvencijas un attiecīgo valsts tiesību aktu normu īstenošanā un piemērošanā. Turklāt Kazahstāna ir izraudzījusi tiesnesi darbam Starptautiskajā Hāgas Tiesnešu tīklā. Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences ģenerālsekretārs 2015. gada oktobrī tikās ar centrālo iestādi un tika informēts, ka tiek gatavots valsts profils un ir pieņemts īstenošanas tiesību akts. 2015. gada novembrī Kazahstānā tika organizēts reģionāls trīs dienu seminārs, kurā piedalījās Tadžikistānas, Turkmenistānas, Krievijas un Baltkrievijas pārstāvji un kura dalībnieki tika mudināti pievienoties galvenajām Hāgas konvencijām, tostarp 1980. gada Konvencijai. Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences Pastāvīgais birojs uzskata, ka Kazahstānas valsts ir motivēta cītīgi strādāt, lai pienācīgi īstenotu 1980. gada Konvenciju.

- **Ietekmes novērtējums**

Šim priekšlikumam nav nozīmīgas ekonomiskas, sociālas un ar vidi saistītas ietekmes, kuras dēļ būtu nepieciešams veikt ietekmes novērtējumu saskaņā ar Eiropas Komisijas Labāka regulējuma pamatnostādnēm. Līdzīgi jau 2015. gadā pieņemtajiem septiņiem Padomes lēmumiem, ar kuriem akceptēta konkrētu trešo valstu pievienošanās 1980. gada Konvencijai, ietekmes novērtējums šim priekšlikumam nav nepieciešams, ņemot vērā šā tiesību akta būtību. Padomes lēmums ir vienīgais variants, kā var akceptēt trešās valsts pievienošanos 1980. gada Konvencijai.

Tomēr, lai pārbaudītu, vai Kazahstāna spēj apmierinoši īstenot 1980. gada Konvenciju, Komisija kopā ar dalībvalstīm veica speciālu novērtējumu par stāvokli Kazahstānā, kā aprakstīts iepriekš.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Ierosinātais lēmums neietekmē ES budžetu.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Tā kā priekšlikums attiecas tikai uz dalībvalstu pilnvarošanu akceptēt Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Konvencijai, tā īstenošanas uzraudzība paredz tikai to, ka dalībvalstis ievēro deklarācijas formulējumu, paredzētajā termiņā deponē deklarāciju un informē Komisiju par tās deklarācijas deponēšanu, kā noteikts Padomes lēmumā.

2016/0169 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS,

ar ko pilnvaro konkrētas dalībvalstis Eiropas Savienības interesēs akceptēt Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Hāgas Konvencijai par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 81. panta 3. punktu saistībā ar tā 218. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta atzinumu[6],

tā kā:

(1) Eiropas Savienība bērnu tiesību aizsardzības veicināšanu ir izvirzījusi par vienu no saviem mērķiem, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienību 3. pantā. Pasākumi bērnu aizsardzībai pret nelikumīgu aizvešanu vai aizturēšanu ir minētās politikas būtiska sastāvdaļa.

(2) Savienība ir pieņēmusi Padomes Regulu (EK) Nr. 2201/2003[7] (turpmāk "Briseles IIa regula"), kuras mērķis ir aizsargāt bērnus no nelabvēlīgās ietekmes, ko rada viņu nelikumīga aizvešana vai aizturēšana, un izveidot procedūras, ar kurām paredzēts nodrošināt viņu ātru atpakaļatdošanu viņu pastāvīgās dzīvesvietas valstī, kā arī nodrošināt saskarsmes tiesību un aizgādības tiesību aizsardzību.

(3) Regula (EK) Nr. 2201/2003 papildina un pastiprina 1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk "1980. gada Hāgas konvencija"), kas starptautiskā mērogā izveido saistību un sadarbības sistēmu attiecībās starp līgumslēdzējām valstīm un starp centrālajām iestādēm un kas tiecas nodrošināt nelikumīgi aizvestu vai aizturētu bērnu ātru atgriešanos.

(4) Visas Savienības dalībvalstis ir 1980. gada Hāgas konvencijas dalībvalstis.

(5) Savienība mudina trešās valstis pievienoties 1980. gada Hāgas konvencijai un atbalsta 1980. gada Hāgas konvencijas pareizu īstenošanu, kopā ar dalībvalstīm citstarp piedaloties speciālajās komisijās, kuras regulāri organizē Hāgas Starptautisko privāttiesību konference.

(6) Kopīgu tiesisko regulējumu, kas piemērojams attiecībās starp Savienības dalībvalstīm un trešām valstīm, var uzskatīt par vislabāko risinājumu sensitīvos starptautiskās bērnu nolaupīšanas gadījumos.

---

[6] OV C , , .lpp.

[7] Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 23.12.2003., 1. lpp.).

(7) 1980. gada Hāgas konvencijā ir noteikts, ka to piemēro attiecībās starp valsti, kas tai pievienojas, un konvencijas dalībvalstīm, kuras ir deklarējušas, ka akceptē šo pievienošanos.

(8) 1980. gada Hāgas konvencija liedz reģionālām ekonomiskās integrācijas organizācijām, piemēram, Savienībai, kļūt par tās dalībnieci. Tādēļ Savienība konvencijai nevar pievienoties, un tā nevar arī deponēt deklarāciju, ar ko tā akceptē attiecīgas valsts pievienošanos.

(9) Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas Atzinumu 1/13 1980. gada Hāgas konvencijā paredzētās akceptēšanas deklarācijas ietilpst Savienības ekskluzīvajā ārējā kompetencē.

(10) Kazahstāna savu instrumentu par pievienošanos 1980. gada Hāgas konvencijai deponēja 2013. gada 3. jūnijā. Minētā konvencija Kazahstānā stājās spēkā 2013. gada 1. septembrī.

(11) Vienīgi Nīderlandes Karaliste jau ir akceptējusi Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Hāgas konvencijai. Pēc Kazahstānas situācijas novērtēšanas tika secināts, ka dalībvalstis, kuras vēl nav akceptējušas Kazahstānas pievienošanos, var Savienības interesēs akceptēt Kazahstānas pievienošanos saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas noteikumiem.

(12) Tādēļ dalībvalstīm, kuras vēl nav akceptējušas Kazahstānas pievienošanos, vajadzētu tikt pilnvarotām to akceptēt Savienības interesēs un saskaņā ar šajā lēmumā izklāstītajiem noteikumiem deponēt savas deklarācijas. Nīderlandes Karaliste jau ir akceptējusi Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Hāgas konvencijai, un tādēļ tai nebūtu jādeponē jauna deklarācija par akceptēšanu, jo saskaņā ar starptautiskajām publiskajām tiesībām pašreizējā deklarācija paliek spēkā.

(13) Apvienotajai Karalistei un Īrijai ir saistoša Regula (EK) Nr. 2201/2003, un tādēļ tās piedalās šā lēmuma pieņemšanā un piemērošanā.

(14) Saskaņā ar 1. un 2. pantu 22. protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Dānija nepiedalās šā lēmuma pieņemšanā, un Dānijai šis lēmums nav saistošs un nav jāpiemēro,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

1. Dalībvalstis, kas to vēl nav izdarījušas, ar šo tiek pilnvarotas Savienības interesēs akceptēt Kazahstānas pievienošanos 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvencijai par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem ("1980. gada Hāgas konvencija").

2. Ikviena 1. punktā minētā dalībvalsts līdz ...* deponē deklarāciju, ar ko tā Savienības interesēs akceptē Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Hāgas konvencijai un kura ir formulēta šādi:

"*[Pilns DALĪBVALSTS nosaukums] deklarē, ka tā saskaņā ar Padomes Lēmumu (ES) 2016/...** akceptē Kazahstānas pievienošanos 1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvencijai par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.*"

3. Katra dalībvalsts informē Padomi un Komisiju par savas deklarācijas deponēšanu un deklarācijas tekstu dara zināmu Komisijai divos mēnešos pēc tās deponēšanas.

2. pants

Dalībvalsts, kas savu deklarāciju, ar ko tā akceptē Kazahstānas pievienošanos 1980. gada Hāgas konvencijai, ir deponējusi pirms šā lēmuma pieņemšanas dienas, jaunu deklarāciju nesniedz.

3. pants

Šis lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

4. pants

Šis lēmums ir adresēts visām dalībvalstīm, izņemot Nīderlandes Karalisti un Dānijas Karalisti.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs